

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov — vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.— „
četrt leta . . . 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Bojkotni zmaj.

Ko smo zapisali prvo črko za zadnjo številko našega lista, smo bili prepričani, da bo vest o bojkotu udarila v kranjske a še bolj v izvenkranjske tovariše in tovarišice kot strela z jasnega neba.

In nismo se motili!

Kot da bi se hoteli bojevati zoper močnejše sile narave, se je vzdignilo vse učiteljstvo, in kot bi začuli mogočni glas fanfar svobode, so se dvignili na boj, in v vsi naši armadi se je začel glas gneva in togote, ki nam je priča, da nismo govorili iz duše enega, temveč iz src vseh dveh tisočev, ki dvigajo z nami isto zastavo bratstva, svobode, enakosti!

Prejeli smo številno dopisov na zadnji naš glas, ki so nam dali novega ognja za boj, in zdaj se nam, če bi imeli pisati v smrtnih sragah, bi pisali današnji naš slavospev na našo zmago!

Slovensko učiteljstvo je vrglo ob tla nagnusno pošast duševnega robstva in varuštva z vsem gnevom svoje poštenosti. S tem je klerikalni zmaj strl, in prepričani smo, da prepotenca slovenske duhovščine ne seže nikdar več tako daleč, da bi se upala segati po državljanski svobodi svobodnega slovenskega učiteljstva, in mi zmagonosno kličemo: Konkordatska cenzura duhovščine ne bo nikdar več zagledala belega dne, dokler slovensko učiteljstvo živi le še po pasje; če pa — po dr. Krekovem — pogine kakor pes za plotom, potem pa nas bo prevladovala zavest, da je slovenska duhovščina oskrnila nauke Krista in ni ubila le življenja dveh tisočev, temveč tudi tisočero malih, ki so jih rodili oni!

Ne bomo objavljali izjav onih, ki so bili pred bojem prisiljeni vdati se klerikalnemu bojkotu zoper naš list. Oni so naši po notranjosti in po duhu; zato jih pustimo v miru!

Objavljamo samo najznačilnejši dopis, ki smo ga prejeli med drugimi na zadnji članek v našem listu.

Glas se:

»Danes prejel list. Prva stvar: Bojkot! Postal sem nemiren; že nekaj časa živim namreč sam zase, da se obvarujem klerikalnega biča. Toda danes je vskipelo v meni. Za svoje bore solde naj bi ne smel naročiti lista, ki je edini, da nas mora seznaniti z učiteljskimi organizacijami. To je vnebovpljivo hudodelstvo.

Konec meseca je že, a vendar pošiljam pristradani denar — 20 K — kot naročnino do koncem leta 1914.

Sam vrag čepi v nasprotinikih. In proti vragu je tudi denar, zato je ne morem drugače, da se naročim na list za toliko časa naprej. Če umrjem prej, oziroma če me prej požre sedanja gonja, naj se pošilja list onemu tovarišu, ki bi ga rad čital, a si ga ne more naročiti. Ko bi toliko imel kot nimam, bi naročil 100 »Učit. Tov.« da bi jih razdeljeval med potrebne tovariše, ki si žele svojega lista, a ga ne morejo naročiti.

Razburjen sem, da se kar tresem: Le pogumno naprej!

Tako se glasi eno pismo izmed mnogih!

Za seboj imamo torej moze, ki lahko garantirajo za svoje prepričanje več nego za eno leto. In to je ona nepremagljiva moč naše armade, ki je ne stre klerikalizem nikdar.

Vztrajamo pa še danes na svojem stališču: Zb za zob; bojkot za bojkot!

Oklic na slov. učiteljice!

Društvo slovenskih učiteljic namerava prirediti v letošnjih počitnicah v novih prostorih dekliškega internata »Mladika« v Ljubljani (Šubičeva ulica 1) dva tečaja za svoje članice:

I. Šesttedenski kuharski in gospodinj-ski tečaj za 12 učiteljic (od 15. jul. do 25. avgusta — celodnevno).

Predmeti: Kuhanje, gospodinjstvo, hranoslovje, gospodinjstvo knjigovodstvo, higijena, nauk o pravu.

Pogoji: Prispevek za tečaj s hrano vred za vsako udeleženko 60 K; 10 K je poslati takoj s prijavo vred, ostalih 50 K se plača ob pričetku tečaja. Če bi se katera od priglasenk radi pomanjkanja prostora ne mogla vzprejeti, se ji vrne prijavna pristojbina.

II. Trifedenski tečaj za šivanje za 20 drugih učiteljic (od 15. julija do 4. avgusta, po 3 ure na dan).

Predmeti: krojno risanje, prirojevane in šivanje života, bluze in krila.

Pogoji: Poravnava stroškov za risalne in šivalne potrebščine. Prispevek k skupni ukovini, ki znaša za ves tečaj 108 K. (Ako se zglaš 20 udeleženk, plača, vsaka 5 K 40 v ukovine.)

Opomba: Udeleženkam z dežele so za oba tečaja v »Mladiki« na razpolago brezplačna stanovanja.

Prijaviti se je najkasneje do dne 3. junija t. l. na naslov: Marija Mehlé, mest. učiteljica, Ljubljana, Gruberjeva cesta 4. Vsakapriglasenka se s prijavo zaveže, da se tečaja gotovo udeleži. Ako bi bila pozneje zadržana, naj si preskrbi namestnico.

Odbor.

Vseh živih dan.

O, bratje, bratje — prišel je čas!
O, bratje, bratje — kako je v vas?

O. Zupančič.

Po poročilu, ki ga je podal na zadnji izredni delegacijski seji Zveze nemških štajerskih učiteljev in učiteljic predsednik Herz, posnamemo, da bi tudi v slučaju delazmožnosti štajerskega deželnega zbora ne bilo prišlo v tem letu do regulacije naših plač. Celo misel na 10 procentno doklado se je opustila. Vzrok: Ni denarja. In če pride v doglednem času vendar do dela v deželnem zboru, jeli tedaj kaj upanja? Jako malo, ker dolgovi rastejo od dne do dne. Tudi od novih volitev nimamo nič pričakovati; prvič ne bodo napolnile deželnih blagajnic in drugič bo-

do najbrž zopet taisti kakor sedaj odločevali v Gradcu o našem krušnem vprašanju. Da bi pa država priskočila v to syrro deželam na omoč, na to niti misliti ni. Iz Stürghkhovih besed, ki jih je govoril učiteljski deputaciji, se lahko sklepa to z gotovostjo.

Torej nema, hlapčevska vdanost v žalostno usodo, ali pa zaupno čakanje, da pade vendar enkrat regulacija kot zrel sad svoje dobe raz drevo naših deželnih financ!

Do takih in podobnih zaključkov je prišel zopet marsikateri, ki je že upal leta in leta, in čemu ne bi upal še dalje? Delaven zvest in ponižen služabnik je končno zadovoljen tudi s »pohvalnim priznanjem«. Če si pa celih 40 let širil prosveto, dobiš pa še celo križec! In v srce se nase-lita sreča in zadovoljnost. Največkrat pa itak božja dekla povede zvestega pionirja nad zvezde že pred 40. službenim letom in tedaj je ustrezno obema, služabniku in deželi; prvi je dočakal najboljšo regulacijo, drugi si pa prihrani modro polo in križec.

Upamo pa, da večina slovenskega štajerskega učiteljstva ni prišla do podobnih spoznanj, ampak da se je pri njem še bolj kakor kdaj poprej pojavil nagon živeti, in sicer spodobno živeti. Udušiti ta nagon je nemogoče in ta vede čestokrat tudi strahopetca v brezobzirno borbo za obstanek. Ker smo že na tem svetu, hočemo menda spodobno živeti, t. j. hočemo boj!

Za boj je treba poguma. Kogar že misel na prasketanje pušk in na morebitne žrtve navda s strahom, ta ni za življenje, ki je večni boj! Bojazen vlada pri njem nad nagonom, ki ga vedno sili k odločilnim činom za izboljšanje svojega življenjskega položaja. V bedi in pasivni nezadovoljnosti izvršuje iz strahopetnosti samoumor svojih duševnih in telesnih sil; povrh pa še s slabim zgledom množi vrste bojazljivcev.

Pogum bojevnikov sam na sebi pa še ni porok za končno zmago. Treba je tudi

LISTEK.

† Ravnatelj Ivan Pezdič.

Tam kjer se beli cesta po dolini med Savo in med rodovitnim gorenjskim poljem, kjer se vije pot s postaje na Brezje k Mariji Pomagaj, stoji ob desni živo zelen griček; sredi med zelenjem dreves pa zvedavo gleda daleč naokrog po gorenjski ravani prijazna vasica Ljubno. In tu v šolskem poslopju — kot sin vaškega učitelja — je bil rojen mož, ki smo ga ponesli letos na praznik Marijinega Oznanjenja k zadnjemu počitku na kranjsko pokopališče.

Samo takrat, ko je študiral na srednji šoli in na učiteljski v Ljubljani, se je odtegnil Gorenjski, po končanih študijah pa je zopet in zopet prihajal učiteljevat v bližino rojstne vasi. Njegove provizorične učiteljske službe so bile na Bohinjski Bistri-

ci, v Velesovem, Senčurju, Lescah in na Koroški Beli. Leta 1874. šele je bil imenovan definitivnim učiteljem v Kranju, kjer je ostal stalno in nepretrgoma 38 let. V onih časih se učiteljem ni nič kaj mudilo zaprositi za stalno nameščenje, ker so bili sprva nekateri slabše plačani kakor pa provizorični učitelji; saj tedaj niso slutili, da jim bo to kdaj pri osebnem statusu kaj škodilo. Pokojni je bil vnet učitelj in se je vedno izpopolnjeval. Zato mu ni bilo težavno dobiti l. 1893. po smrti nadučitelja Mihaela Kustra mesto voditelja deške ljudske in obrtne nadaljevalne šole.

Tekom let je dosegel najvišje časti, imena in naslove, ki so jih zdajpazdaj, tako v presledkih in le včasih deležni tudi učitelji. Po smrti rankega Andreja Pra-protnika ga je poklicalo c. kr. naučno ministrstvo kot zastopnika ljudskošolskega učitelja v kranjski deželni šolski svet. Naključje je hotelo, da ni mogla poklicati vlada v istem času nikogar izmed voditeljev

ljubljanskih ljudskih šol v to najvišjo deželno šolsko korporacijo. V Novem mestu so nastavljeni brez predpisanih pizpitov patri frančiškani, v Idriji pa, kateri kraj je tudi prišel kot eden izmed največjih v poštev, je c. kr. rudniška šola. Po posredovanju takratnega okrajnega šolskega nadzornika A. Žumra je bil izbran za to mesto tedanji nadučitelj v Kranju, kar je bilo tem lažje, ker je prav v onem letu inspiciral po Kranjskem mnogo šol deželni predsednik Viktor baron Hein. Kot prisodnik v c. kr. deželnem šolskem svetu je ostal rajni do zadnjega rednega imenovanja teh članov. Pri tem novem imenovanju pa so nemara pozabili vzeti vanj koga izmed ljudskošolskega učiteljstva!

Bodisi kakor učitelj, še bolj pa kakor nadučitelj je bil v poslovanju vesten in natančen kot ura. Ta natančnost se je zdela večkrat mnogokateremu celo prenatana. Za skrbno delovanje v šoli je bil ob petdesetletnici vladanja Njega Veličanstva

odlikovan s srebrnim zaslužnim križcem s krono. Ko je prenehal biti član c. kr. kranjskega deželnega šolskega sveta, so mu podelili naslov šolskega ravnatelja.

V mladostnih letih je deloval tudi v učiteljskem društvu. Kot vodja cerkvenega kora, katero službo je opravljal do pičice natančno 20 let, je dvignil cerkveno glasbo v pravem ceciljanskem duhu na visoko stopnjo. Znal si je pridobiti najboljše pevke in pevce v mestu. V Parmovem salonskem orkestru je igral kontra-bas, semintja je bil tudi čitalniški pevovodja in mnogo let učitelj petja na Kranjski gimnaziji.

Kadar je bil pokojni dobre volje, se je rad razgovarjal o marsičem. Brał je mnogo, zlasti leposlovne in pedagoške spise. Najbrže je dobil veselje do čitanja kot dolgoletni načelnik bogate kranjske okrajne učiteljske knjižnice. Mnogokrat je tožil, da napredna inteligenca ne upošteva dovolj podrobnega učiteljevega dela za narod.

sposobnega, odločnega vodstva. Kolikor je uspeh bojevanja zavisen od vodje, vidimo dobro na dunajski krščansko-socialni stranki. Dokler jo je vodil prebrisan ust, varitelj, je korakala od uspeha do uspeha. Sedaj pa, ko ga nima več, dobiva udarec za udarcem.

V zmožnega in neustrašenega voditelja se mora imeti popolno zaupanje. Bojevniki pa morajo biti predvsem složni ter podrediti svoje mnenje občemu, za občo korist.

Ni pa za uspeh vseeno, katero orožje se uporablja v boju! Čim občutnejše zadenejo z njim nasprotnika, tem prej nam je zagotovljena zmaga.

Stan, ki hoče napredovati, kar je znak njegove življenske sile, se mora brezobzirno bojevati. V ta namen mu je treba poguma, sposobnega vodstva, nerazumljive sloge in pravega orožja.

Jeli so pri nas dani ti pogoji za boj, o tem naj nemudoma resno premišlja vse slovensko štajersko učiteljsvo v svojih okrajnih učiteljskih društvih!

Boj dalmatinskega učiteljsva, na katerega nas je opozoril »Tovariš«, dovolj jasno kaže orožje, s katerim se dandanes kaj doseže. Naših prošelj in groženj že zdavna ne uvažujejo na pristojnih mestih. Skrajni čas je že, da na izdaten način pokažemo svetu, da **hočemo živeti**. In ali pride pri nas kdaj ta dan, dan živih?

»O, bratje, na pot, življenju (boju) nasprot!«

Učiteljsvo v boju za svoj obstanek.

Referat tovariša Jos. Bertoka ml. na zborovanju Slovenskega učiteljskega društva za Istro v Sp. Škofijah.

Na zborovanju v Brtokih smo si nadelali nalogo, da mora vsakdo od nas tekom časa vsaj enkrat predavati v našem društvu. Odbor ni pričakoval priglasitve za ta predavanja nič manj kot eno leto popolnoma zama. Čemu ta mlačnost in malobrižnost? Na ta svoj vzklj sem gotov, da imate mnogo pregovorov in zagovorov, a vsak bi bil neutemeljen, zakaj vsi smo učitelji in kot taki smo tudi navezani vsi na zgoraj omenjeni sklep.

Morda je pa že kdo izmed nas že mislil na predavanja, a vedel ni, česa bi se lotil ter je tako odložil delo, misleč si, da se že oglasi kdo drugi! Ako bi pa vsak tako storil, bi ostali edinole pri sklepu. Tega pa moramo tudi izvrševati iz doslednosti; a tudi zaradi koristi, ki nam jih nudijo vsi naši sklepi, da bi jih ne smeli prezirati in opuščati, kar se, žal, marsikaterikrat zgodi. Upati je, da se sčasom premene razmere tudi pri nas ter da se bodo sprejeti sklepi tudi točno izvršili. Da pa ne bo sklepa iz Brtokovih izgovorov in da se mu vsaj kolikortoliko približamo, sem sklenil jaz sestaviti načrt najnujnejšega in najpotrebnejšega našega dela.

V čem obstojaj to naše delo?

Ako si malo natančneje ogledamo svoje, bodisi materialno ali moralno stanje, kaj zapazimo? Vidimo, da kliče po moči in rešitvi. In če nadaljujemo tako kot dosedaj, ne da bi se zmenili za sebe same, pride dan, ko bomo ob svoj obstan-

nek. Tega pa moramo braniti in si ga očuvati, zakaj z našim padcem, pade tudi naš narod, pade človeštvo! Zato moramo v boj za svoj biti!

Dandanes so razmere v nas take, da ni misliti na mir in počitek, pač pa moramo govoriti ravno danes o boju.

Toda ne samo govoriti je o oboju, pač pa moramo celo poseči v ta kruti in pogubonosni hrum in šum. Spoznati ga moramo natančneje, poučiti se moramo o njem podrobneje!

V čem obstoji boj, je vsakemu znano. Gotovo se popolnoma strinjate z mano, ako ga ločim v dvoje panog: v kulturni boj in človeško klanje. Naj se li mi v sedanjem položaju bijemo proti prvemu ali drugemu? To vprašanje rešim s tem, če rečem kratko: bojevati se je na obe strani! Sicer nista naperjena ta dva na nas opolnoma ločeno, pač pa sta v tesni in nerazdružljivi zvezi med sabo. V podkrepitev te svoje trditve navajam le to:

Ako natančneje premotrimo neomiko in neoliko kakor tudi ščuvanje raznih podležev, potem pa zopet nasilstva, ki nas streme uničiti moralno in materialno, vidimo oba tesno združena, a tudi oba naperjena na nas. Biti se moramo zato v kulturnem boju, odbijati moramo razne navale in napade, ki nas hočejo uničiti.

Ali je mogoče preboleti vse, kar se nam danes dogaja? Nismo li ljudje, ki bi morali biti kot stvari, kot živa bitja tudi deležna življenja? Smo; a usoda, ki nam je vedno nemila, nam odreka pravico do življenja. Nismo sicer ljudje, ki bi hrepeli po boju, po streljanju in morjenju ljudstva, ne, tega se nam ne sme očitati! Nasprotno: ljudje smo, ki brez odpora dopuščamo, da nas teptajo in mučijo! Ne da bi se najmanje zmenili za razne neprilike in hudočije, ki jih uprizarjajo na naš račun ter nas s tem telesno in duševno ugonablajo, gledamo in živimo kakor da bi vsega tega niti ne občutili!

Ako zahteva vsaka sila protisilo, vsak odpor protiodpor in vsak boj protiboju, ali nas ne izzivajo z mnogimi napadi ter nas silijo, da moramo v boj, če nečemo popolnoma podleči sovražnikovi pesti? Da, moramo v boj, toda ne iz lastne volje in želje, pač pa zaradi pritiska in izzivanja! V boj moramo, saj nam je usoda vtisnila na čelo besedo: učitelj.

Lepa je ta beseda, ceniti bi morali nje pomen, zakaj učitelj je tisti, ki mu je naloženo poučevati druge. Ali ne delamo tega? Da, zato smo tudi učitelji! To bi nam moralo biti v ponos, a današnje razmere nam silijo namesto »ponos« vse kaj drugega na njeno mesto. Kdo pa je kriv, da ni ponosno biti učitelj, ko bi moralo vendar ponosni imeti nalogo vzgajati in učiti svoj narod? Mnogo je krivih. Obveljati pa mora: biti učitelj — bodi nam v ponos! In vsakteri, ki nam hoče to kratiti, mora podleči!

Zašli bi kmalu predaleč; govoriti imamo o boju za obstanek. Naše stališče v njem sem že označil, nahajamo se namreč v definizivi, ki zahteva v navadnih bojih vedno več energije kot ofenziva, zakaj poslednja kot izzivalčeva ima na razpolago vedno večjo moč. Tudi naš sovražnik je mnogoštevilčen in močan, zato

moramo prijeti za orožje s trdno in krepko roko, če hočemo še živeti. Mi pa se oprijemamo orožja jako neradi, dasiravno zapazimo, da nam gre za kožo, za naš biti ali nebiti! Če pa slučajno — kar se sicer le redkoma pripeti — posežemo po odporu, bodisi posamezno ali pa skupno, nam upade pogum, ker nimamo dovolj energije. Sicer ne vedno iz lastne krivde, pač pa pa večkrat zaradi pritiska raznih poklicanih in nepoklicanih, zakaj oni hočejo, da bodimo mi — ničle. Temu pa mora biti konec! In če nas sovražnik tepta in muči na vse kriplje ter nas kliče dan na dan na odpor, na protiboju za naš obstanek, idimo odgovarjajoč mu iz obraza v obraz, da hočemo živeti, mirno in udobno živeti, ker smo tudi ljudje! Branimo svoj lastni jaz, svoj obstanek do skrajnosti, zakaj tudi nam mora zasijati boljša bodočnost!

Sedaj pa si oglejmo, v čem obstojaj naš protiboju za lastni obstanek. Protiboju je sila, s katero se upira posameznik sam ali pa skupno z drugimi proti nasilstvu nasprotnika, bodisi to človeško bitje ali pa naravna sila, oziroma nje posledica.

Naš obstanek je odvisen edino le od našega gmotnega in moralnega stanja. Kakšno pa je naše gmotno stanje? Imamo sicer državne in deželne zakone, po katerih so nam nakazane naše plače, a te so obupne, po nekod uprav škandalozne, in tako trdi naš gmotni položaj uprav mizeren. Temu pa ne bi bilo tako, ako bi ne bilo zaradi splošnega pomanjkanja denarja, zaradi neznosne draginje in zaradi družinskih naših zahtev povsod uboštva, pomoči pa nikake.

Moralno naše stanje je pa pri nas še obupnejše, kar povemo kratko z rimskim izrekom: Mens sana in corpore sano. Odkod prihaja pa tak obupen naš položaj z ozirom na moralno naše stanje? Evo: 1. Zaradi slabega materialnega stanja. 2. Premalo smo stanovsko zavedni. 3. Tudi neznačajnosti je veliko raztresene po naših vrstah. 4. Malo damo na koelgialnost. 5. Postajamo včasih odvisni in kot taki se moramo slepo pokaravati raznim željam in volji svojih predpostavljanih. 6. Uporabljamo večkrat razna častna in nečastna sredstva v dosegu življenja. (Tega bi se nam sicer ne štelo v zlo — a tudi mora odpasti.)

Želeli bi pa vendar živeti udobno, a tega ne dosežemo, dokler ne odstranimo ovir in zaprek, ki so nam na poti. Te moramo najprej spoznati in šele potem bo mogoče lečiti te rakrane, ki nas ne dopuščajo udobno živeti! Evo torej ovire, ki so:

I. lastne. — Teh je več, a razvrščam jih po sledečem redu: 1. izbira stanu, 2. površno naobražanje, 3. površno izvrševanje stanovskih dolžnosti, 4. sramotne postranske službe, 5. naše vedenje zunaj šole. 6. naša nesloga, in sicer na lastnih šolah in z ozirom na našo organizacijo, 7. preidealnost v izbiri službe, 8. družina naša.

II. Imamo ovire ljudstva. — Ti bi bili le dve: 1. nizko naobražanje in 2. slabo gmotno stanje njega samega.

III. So pa tudi ovire posameznih političkih skupin. Tu imamo več točk, in

sicer: 1. častihlepnost in pohotnost po nadvladju nad nami in nad šolo nas uničuje moralno in materialno, 2. v dosegu prve točke nas izstradujejo, 3. v isto svrhu se hujska od njih strani proti nam in proti šoli, 4. kjer gospodujejo ti častihlepneži, se nas muči in ugonablja s preobloženim delom.

IV. Imamo še ovire šolskih oblastnij, ki so: 1. ne plačujejo nas stanu in času primerno, 2. ne branijo same lastne avtoritete, 3. ne branijo same naše avtoritete, 4. ne vrše same točno svojih dolžnosti, 5. preobkladajo nas z delom, 6. dopuščajo, da učitelj trpi zaradi njih in drugih telesne in duševne muke v času, ko bi moral posvetiti vse svoje moči edino le pouku in šoli.

To so ovire, ki ne dopuščajo, da uspemo, četudi nastopimo v protiboju, brez sledečih sredstev:

1. nastopajmo popolnoma možato in značajno vselej in povsod;

2. čuvajmo se, da ne postanemo odvisni bodisi od posameznika, od stranke in od navad in strasti;

3. sprejemajmo le častne službe izven svoje;

4. premisljmo trikrat in šele četrtič se odločimo za svoj stan;

5. svoje dolžnosti vršimo točno in vestno;

6. zunaj šole se vedimo kot vzorni vzgojitelji in učitelji ne le šolske mladine, pač pa tudi naroda sploh;

7. izobrazujmo se nadalje sami, zakaj Koper in slična gnezda nam niso nudila potrebnega za naš poklic;

8. pospešuj z besedo in zgledom izboljšanje gmotnega in moralnega stanja svojega naroda;

9. poroči se, kadar si prepričan, da ne zatreš poleg sebe še drugih;

10. živimo, ker smo ustvarjeni za življenje, in branimo ga do skrajnosti, delujmo pa tudi z vsemi močmi na to, da nam bo mogoče le s častnimi sredstvi preriti se skozi pot življenja!

Tako sem govoril o delu, ki nas čaka, ako nečemo popolnoma podleči. Ker sem pa uvodoma omenil, da hočem podati končno nekaj podroben načrt za bodoča naša predavanja, nanašajoča se na najnujnejše in najpotrebnejše naše delo, nisem natančneje obravnaval posameznih točk tega referata. O teh bi se pa dalo mnogo govoriti in pisati, kar bi bilo za posameznika malo preveč. O vseh glavnih točkah tega mojega dela je pa jako nujna potreba razpravljati, zato si moramo to delo porazdeliti in dovršeno pedati na zborovanjih, da bomo pa imeli o tem svojem bodočem delu točen pregled, ga razvrščam na naslednje točke, ki naj jih sprejme učiteljsvo ter istočasno že danes določiti v smislu sklepa iz Bitokov, kdo in kaj naj predava.

Načrt našega bodočega najnujnejšega in najpotrebnejšega dela v izboljšanje našega neznosnega gmotnega in moralnega stanja se glasi:

I. predavanje: Naše moralno stanje.

II. predavanje: Gmotni naš položaj.

III. predavanje: Naš vpliv na gmotno in moralno naše stanje.

IV. predavanje: Naše ljudstvo.

Ob samih idealih se tudi krepko telo prekmalu ubije; zakaj neprestanemu in napornemu delu, pa mučni skrbi za vzgojo lastne dece kloni celo korenjak!

Od šole se ni mogel ločiti. Bolehal je vso zimo, a za njegovo bolezen ni vedel nihče drug kakor domači. Na dan sv. Valburge je bil zadnjič v šoli. Istega dne je od glavne cerkve do šolske pisarne trikrat obstal in počival. Prvo uro popoldne je še poučeval, drugo uro pa je imel v njegovem razredu tik vodstvene pisarne petje drug učitelj. Od daleč je slišal veselo, zdravo in nedolžno petje svojih ljubečih dečkov, drugorazrednikov. Takrat ni slutil, da jih čuje zadnjič. Za slovo so mu zapeli — saj je imel petje tako rad — tisto E. Adamičovo pomladno pesem:

»Srce je srečno, duh voljan,

vse kliče, miče — ven na plan!

Pomlad prispela k nam je v vas,

pomlad vesela, zemlje kras!

Zanj je bila to zadnja pomlad, zad-

nje šolsko leto. V šolskem poslopu je ostal do mraka. Medtem pa ga je že obiskal zdravnik, po katerega je poslal, Opešal je tako, da so ga morali odpeljati domov z vozom.

Ob skrbni postrežbi mu je tekom dni odleglo. Vendar je prosil, naj ga šolska oblastva oprostite za tekoče šolsko leto pouka, le šolsko vodstvo naj mu puste. Prošnja mu je bila uslišana in tozadevni odlok dostavljen. To je bil zadnji uradnispiš, ki ga je prejel. Popoldne ob dveh ga je prijel srčni kap in — in po njem je bilo. Malo je onih, ki učiteljujejo 48 let! Dasi je bil, gmotno dobro situiran, vendar je čakal še na regulacijo plač; saj bi je ne užival on, ampak njegova družina. Nihče ni mislil, da bo moža tako lepe in trdne postave zavratno spravila naduha v grob tako kmalu.

V zadnjem spremstvu je bil ves Kranj: ljudskošolska mladina kranjska in primskovska (kjer je bil krajni šolski nadzornik), učenci obrtne-nadaljevalne šole,

gimnazijci s profesorji in ravnateljem, okrajni glavar, okrajni in oba deželna šolska nadzornika, zastopniki raznih učiteljskih društev in učiteljske Zaveze, zastopniki občine in krajnega šolskega sveta, uradniki in meščanstvo. Pred hišo in ob grobu pa mu je zapel čitalniški pevski zbor in učiteljsvo.

O, Bog, dobrot vseh vir,

Bog, daj mu večni mir!

Zadnji poslovilni akordi so bili to, ki so se razlegali nad njegovim odprtim grobom in tja po Kranjskem pokopališču.

† Dragotin Zupančič.

V ponedeljek, 15. pret. m., ob 3. popoldne so izročili zemске ostanke Dragotina Zupančiča materi zemlji na pokopališču v Rogoznici pri Ptuj. Udeležba pri pogrebu je bila uprav velikanska in naravnost izredna za ptujske razmere; ne bo pretira-

no, ako trdimo, da je pokojnika spremilo na zadnji poti čez poldrug tisoč ljudi. Pogreba se ni udeležila samo vsa šolska mladina okoliške šole z učiteljsvom vred, opazili smo tudi precejšnje število gojenk dekliške meščanske šole, kakor tudi gojencev pripravnice in gimnazije z učiteljsvom in profesorji vred. Deset duhovnikov je vodilo kondukt. Od blizu in daleč so prišli nekdanji njegovi stanovski tovariši in tovarišice izkazati mu zadnjo čast. Pred hišo žalosti in ob grobu so se poslovili od njega, ki je bil v svojem življenju sam izboren tenorist, ljubil petje in godbo nad vse, od vseh strani prispeli pevci v prekrasnih, srce pretresujočih žalostinkah. Ptujski Sokol je imel častno stražo ob mrtvaškem odru in delal špalir ob krsti svojega prvega staroste. Vzlic delavniku se je udeležilo pogreba nebroj kmetiškega ljudstva, kar dokazuje, kako znan, spoštovan in priljubljen je bil pokojnik med prostim narodom.